ВІДГУК
рецензента – доктора юридичних наук, професора, професора кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ Стрельченко Оксани Григорівни на дисертацію Романова Максима Юрійовича «Організаційно-правові засади забезпечення функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України»

Вивчення поданого Романовим М.Ю., дисертаційного дослідження, а також ознайомлення з його публікаціями, дає підстави стверджувати, що автором було проведено правовий аналіз окресленої теми, актуальної в теоретичному та практичному плані, сформульовано висновки і пропозиції, що виносяться на захист на високому науковому рівні та із застосуванням необхідної методології.

Оцінюючи дисертаційне дослідження та презентовані у виданнях численні публікації в цілому, можна констатувати, що дисертант досягнув поставлених перед собою цілей і завдань, роботу виконав на належному науковому та методологічному рівні. Такий загальний висновок підтверджується за основними критеріями, по яких оцінюються відповідні наукові праці.

Актуальність теми дослідження. Автором суттєвий обсяг інформативної частини актуальності, як одного з підрозділів вступу до дисертаційного дослідження приділяється питанню того, що відповідний інститут (і як формат організації та впорядкування діяльності органу державної влади відносно певного правового явища і як формат функціонування однієї з галузей права) відновив своє функціонування віднедавна, будучи ліквідованим ще за часів діяльності міліції в Україні. Крім цього, автором належно обґрунтовується також тісний взаємозв'язок необхідності створення належних умов функціонування підрозділів поліції, що здійснюють забезпечення дотримання прав і свободи людини і громадянина загалом, а також тих, що спрямовують свою діяльність на кримінальне переслідування осіб за відповідні правопорушення.

Визначається відсутність сучасних наукових розробок, що глибоко та системно забезпечили б аналіз кола проблемних питань, пов'язаних із організаційно-правовим забезпеченням функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, а також влучно та вправно доводиться позиція про те, що підрозділи дізнання, як в системі органів досудового розслідування загалом так і серед інших підрозділів поліції – займають чільне місце й у залежності від ефективності їх функціонування та результативності виконання повноважень та обов'язків, залежить укріплення інституту прав і свобод

людини і громадянина в Україні та сталість й стабільність функціонування органів правопорядку, складовою частиною яких вони є.

Наведені обставини не залишають сумнівів в актуальності обраної теми дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Вивчення та аналіз наукової праці Романова М.Ю. показує, що він керується, враховує та виконує встановлені вимоги та рекомендації, які пред'являються до виконання дисертацій, використовує обрані методи та методики дослідження, пов'язуючи основні положення наукової роботи з напрацьованим теоретичним, нормативно-правовим та емпіричним матеріалом, аналізом адміністративного законодавства, використовуючи досягнення інших юридичних та суміжних наук.

Вивчення дисертації та публікацій здобувача показує його достатню наукову компетентність, здатність творчого визначення наукових завдань у галузі адміністративного права та самостійного розв'язання їх з напрацюванням конкретних теоретичних і практичних пропозицій.

Метою дисертаційного дослідження є опрацювання на підставі аналізу чинного законодавства України, міжнародних нормативно-правових актів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, нормативно-правових актів країн європейського простору, соціологічних досліджень національного й міжнародного рівня, іншої статистичної інформації, а також позицій учених різних галузей права, основних проблемних питань організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України, що дозволить визначити напрями оптимізації вказаної сфери та можливі шляхи розв'язання наявних у ній проблем.

Для досягнення поставленої мети автором правильно визначено **наукові завдання**, зокрема: проаналізувати внутрішньоорганізаційну діяльність підрозділів дізнання НП України як об'єкта адміністративно-правового регулювання; схарактеризувати завдання, принципи та функції діяльності підрозділів дізнання як елементу системи органів досудового розслідування НП України; встановити нормативне регулювання діяльності підрозділів дізнання НП України; надати історико-правову характеристику становленню, організації та функціонуванню підрозділів дізнання в органах правопорядку України; окреслити організаційно-правові засади формування та функціонування підрозділів дізнання НП України; з'ясувати організаційно-правові засади підготовки кадрів для підрозділів дізнання НП України; опрацювати організаційно-правові засади контролю та нагляду за діяльністю підрозділів дізнання НП України; дослідити зарубіжний досвід організаційно-правового

забезпечення діяльності підрозділів дізнання та здійснення досудового розслідування за спрощеною процедурою та можливість його адаптації у національну правову систему; визначити напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання НП України.

Як вбачається, поставлені дисертантом завдання виконано на високому науковому рівні та обґрунтовано відносно них відповідні висновки.

Об'єкт і предмет дослідження визначені правильно, а саме:

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України.

Предмет дослідження – організаційно-правові засади забезпечення функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України

Дисертант застосував прийнятну методологічну базу наукового пошуку. **Методи дослідження** обрано з урахуванням поставленої мети й задач, об'єкта та предмета вивчення.

Висновки, аргументовані в роботі, належним чином оформлені у спосіб критичного аналізу чинного адміністративного законодавства, а також позиціями вчених з відповідного питання і власними узагальненнями дисертанта.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрі публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ відповідно до: Концепції судово-правової реформи в Україні (Постанова Верховної Ради України від 28 квітня 1992 року № 2296-XII; Концепції адміністративної реформи в Україні (Указ Президента України від 22 липня 1998 року № 810); Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки (постанова Загальних зборів Національної академії правових наук України від 03 березня 2016 року); Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» (Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 року № 454); Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021-2024 роки (рішення Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 21 грудня 2020 року (протокол № 23); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021) та інших. Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 29 вересня 2020 року (протокол № 20).

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Під час підготовки дисертації використано й власний практичний досвід роботи в органах державної влади (зокрема у Національній поліції України), а також результати безпосереднього ознайомлення з організаційно-правовими засадами забезпечення функціонування інституту спрощеного досудового розслідування загалом у Великій Британії, Німеччині, Італії, Польщі, Франції, Литві та інших країнах-лідерах демократій світу.

На основі проведеного дослідження автором *вперше:* визначено й обґрунтовано необхідність подальшого розширення та нормативного закріплення організаційно-правового забезпечення інституту дізнання як процесу адміністрування (управління) підрозділами дізнання НП України та відповідними посадовими особами, що дозволяє збільшити якісні показники відповідного напряму правоохорони та трансформувати тактичний (локальний) рівень планування управління та розвитку підрозділів дізнання в стратегічний (фундаментальний, установчий); укладено й аргументовано систему організаційно-правових засад забезпечення діяльності підрозділів дізнання НП України, котра складається з таких обов'язкових елементів, як: нормативні засади; суб'єкти, їх завдання, функції та повноваження; пріоритетні напрями, принципи; механізми відповідальності та контролю, нагляду за конкретним видом діяльності. Доведено практичну застосовність відповідної системи, а також взаємопов'язаність зі стратегічним плануванням розвитку інституцій правопорядку в контексті євроінтеграції; обґрунтовано, що інститут контролю та нагляду за діяльністю посадових осіб підрозділів дізнання та поліцейських уповноважених на його здійснення, потребує суттєвого вдосконалення шляхом: імплементації механізму оцінювання ефективності діяльності кожного такого суб'єкта; створення дієвої системи пропорційного й логічного розподілу навантаження між відповідними суб'єктами; запровадження та інтеграції в діяльність підрозділів дізнання систем електронного менеджменту, управління та контролю, а також інтерактивних, практично орієнтованих елементів системи освіти для відповідних здобувачів; *удосконалено:* понятійно-категоріальний апарат дослідження проблемних питань організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання НП України, зокрема, уточнено поняття дізнання, як інструменту ефективного менеджменту в досудовому розслідуванні конкретного провадження та в контексті організації роботи відповідного підрозділу, що створило підґрунтя для подальших наукових пошуків у контексті науки адміністративного права; підходи до класифікації історичних етапів становлення організаційно-правових засад діяльності інституту дізнання на українських землях, як системи впорядкування

відповідної трудової діяльності, її адміністрування у різні періоди історії; розуміння значення та змісту міжнародного досвіду забезпечення функціонування інституту спрощеного досудового розслідування незначних кримінальних правопорушень, на підставі чого сформульовано пропозиції з удосконалення відповідного інституту в Україні в контексті запровадження нових форм і методів управління підрозділами НП України, адміністрування в діяльності підрозділів дізнання, безпосередньо; *дістало подальший розвиток:* підхід до тлумачення змісту, сутності та адміністративно-правового (управлінського, адмініструвального) характеру інститутів контролю та нагляду за діяльністю підрозділів дізнання НП України, що полягає в здійсненні комплексу заходів із метою створення таких обставин функціонування дізнавача (особи, уповноваженої на його здійснення), в яких порушення окремих процедур і законодавства загалом є технічно неможливим; пропозиції щодо вдосконалення організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання НП України, що полягає в розробленні нових і вдосконаленні чинних нормативно-правових актів, що регулюють питання організації діяльності підрозділів дізнання шляхом унесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» та Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України; позиція про необхідність подальшого вдосконалення системи підготовки (перепідготовки) та післядипломної освіти дізнавачів та осіб, уповноважених на здійснення дізнання, у контексті євроінтеграційних прагнень України, поляризації та зростання рівня злочинності в спосіб запровадження новітніх форм і засобів навчання, здобутих у результаті інформаційно-технічного прогресу суспільства.

І хоча зазначені вище позиції автора не беззаперечні, оскільки деякі потребують уточнення або подальшої розробки, про що буде вказано, вони мають право на існування й спонукають до дискусії.

Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують в тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, до кінця не розробленими в науці і перспективними для дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки й пропозиції використовуються у:

законотворчому процесі – під час удосконалення законодавства, що регламентує діяльність підрозділів дізнання НП України (акт впровадження Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 14 лютого 2022 року № 04-27/12-2022/40973);

правозастосовній практиці – для підвищення ефективності діяльності підрозділів дізнання НП України (акт УД НП України від 24 грудня 2021 року № 2784/49/1-2021);

освітньому процесі – у системі професійної освіти дізнавачів, післядипломної освіти, а також їх перепідготовки, зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу», «Взаємодія підрозділів Національної поліції з громадськістю», «Досудове розслідування», «Організаційно-правові основи діяльності Національної поліції», «Організація роботи підрозділів досудового розслідування», «Управління підрозділами Національної поліції» (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 29 грудня 2021 року, Харківського національного університету внутрішніх справ від 22 грудня 2021 року, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 23 грудня 2021 року, Донецького державного університету внутрішніх справ від 20 грудня 2021 року, Київського інституту Національної гвардії України від 28 грудня 2021 року);

науковій діяльності – для подальшого дослідження проблем організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання НП України (акти впровадження Науково-дослідного інституту МВС України від 07 лютого 2022 року, Науково-дослідного інституту публічного права від 20 грудня 2021 року, Національної академії внутрішніх справ від 29 грудня 2021 року, Київського інституту Національної гвардії України від 28 грудня 2021 року).

Результати дисертації пройшли апробацію на високому науковому рівні, що змістовно та структурно відображається в бібліографічному описі відповідних публікацій автора. Ключові положення дисертації, висновки й рекомендації оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів і семінарів, а також у національних виданнях категорії «Б» та міжнародних виданнях, що індексуються у наукометричних базах, зокрема, Web of Science.

Науковий інтерес становлять, насамперед, положення праці, в яких дисертант:

- довів, що дізнання, з огляду на форму організації роботи та крізь призму адміністрування процесів в управлінні органами державної влади, – це комплекс визначених законодавством України дій і рішень, які вчиняються (приймаються) уповноваженою на це особою та спрямовані на досягнення завдань кримінального провадження у визначений законодавством строк.
- підтримав та додатково обґрунтував позицію дослідників про те, що значення дізнання, зокрема в системі правовідносин, полягає в тому, що цей

юридичний інститут шляхом застосування збалансованого підходу до наділення правами й обов'язками всіх учасників кримінального провадження, а також створення загальних прискорених правил функціонування відповідних механізмів уможливлює швидке та ефективне притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили правопорушення з меншою небезпечністю, ніж злочинна суспільна, наближаючи таким чином момент (за можливості) поновлення порушених прав і свобод людини та громадянина, а також покарання особи, що вчинила відповідне діяння;

- ствердив, що організаційно-правовими засадами формування та функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України є нормативно зафіксовані вихідні закономірності адміністративного, матеріально-фінансового та будь-якого іншого передбаченого законом характеру щодо організації і впорядкування процесів забезпечення належного функціонування відповідного інституту. Структура організаційно-правових засад діяльності (функціонування) є досить розгалуженою та включає в себе як обов'язкові елементи, так і факультативні. На основі запропонованого наукового підходу аргументовано, що обов'язкові елементи організаційно-правових засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України складаються з: 1) нормативних засад; 2) суб'єктів, їхніх завдань, функцій і повноважень; 3) пріоритетних напрямів, принципів; 4) механізмів відповідальності та контролю, нагляду за конкретною діяльністю;

- підкреслив, що зміст внутрішнього контролю за діяльністю підрозділів дізнання Національної поліції України полягає в належній організації функціонування відповідних підрозділів і діяльності їхніх посадових осіб (зокрема осіб, які уповноважені на здійснення дізнання в інших підрозділах). Цей вид контролю є найбільш пріоритетним, оскільки саме його зміст спрямовує організаційно-управлінські та службові взаємини між керівником підрозділу дізнання та його підлеглими, а також особами, уповноваженими на здійснення дізнання;

- довів потребу в удосконаленні законодавчої бази, оскільки суттєві прогалини щодо планування процесів досудового розслідування кримінальних проступків також можуть слугувати одним з елементів контролю, але цьому аспекту в нормативно-правових актах приділено недостатньо уваги. Як один із способів урегулювання відповідної проблеми запропоновано взяти за основу методи, засоби й способи планування в досудовому розслідуванні злочинів, що визначені на нормативному рівні тривалий час.

Ці та інші позиції автора свідчать про теоретичну й практичну цінність дисертації та дають підстави позитивно оцінити наукову працю М.Ю. Романова.

Позитивна оцінка рецензованої роботи в цілому та її окремих положень не виключає можливості і необхідності висловити окремі **зауваження** щодо позицій Романова Максима Юрійовича, **що потребують додаткової аргументації та звернути увагу на окремі положення**, що дають можливість вступити в дискусію з автором:

1. У розділі 1 «Загальна характеристика організаційно-правових засад діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України» автор аналізує внутрішньоорганізаційну діяльність підрозділів дізнання Національної поліції України як об'єкта адміністративно-правового регулювання, їх завдання, принципи та функції діяльності, нормативне регулювання їх діяльності та надає історико-правову характеристику процесам становлення, організації та функціонування підрозділів дізнання в органах правопорядку України. При цьому, автором у тексті розділу та в висновках до нього, підкреслюється вагоме значення, визначне роль і місце підрозділів дізнання в системі підрозділів Національної поліції України. На мою думку, біль доцільним і логічним, було б розглянути питання місця та ролі підрозділів дізнання із застосуванням порівняльно-правового методу в окремому підрозділі.

2. Предметом розгляду в підрозділі 2.1. є організаційно-правові засади формування та функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України. Для теорії, визначені критерії класифікації та наведена структура відповідних гарантій має рівень наукової актуальності – вперше, що є безперечно позитивним. Водночас, на мою думку, не спостерігається достатньо тісного взаємного зв'язку наведених теоретичних конструкцій із практичними рекомендаціями, що автор надає у додатках. Водночас, у процесі захисту дисертаційного дослідження потребує уточнення питання, чи дійсно наведена класифікація, витрачений на неї час і вкладені інтелектуальні ресурси виправдали себе з огляду на практичну значимість.

3. У розділі 3 «Окремі напрямки організаційно-правових засад діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України» дисертації, автором аналізуються організаційно-правові засади формування та функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, організаційно-правові засади підготовки кадрів для підрозділів дізнання Національної поліції України та організаційно-правові засади контролю та нагляду за діяльністю підрозділів дізнання Національної поліції України. Водночас, системно у подібних дисертаційних дослідженнях, що спрямовані на аналіз засад забезпечення функціонування підрозділів органів державної влади розглядаються також і адміністративно-правові методи та форми діяльності відповідних підрозділів. Це на мою думку, суттєво посилило б позицію автора та поглибило відповідне дисертаційне дослідження у розрізі науки

адміністративного права та адміністрування.

Водночас, указані зауваження, на моє глибоке переконання, стосуються дискусійних питань праці, або окремих, фрагментарних її формулювань, або ж тих загальнотеоретичних проблем, які не були предметом дисертаційного дослідження. Зміст їх дискусійності, перш за все полягає в тому, що окреслена автором дослідження тематика є надзвичайно актуальною для вітчизняної юриспруденції, недостатньо вивченою, а відповідно такою, що викликає питання.

Загальний висновок. Загалом, слід підкреслити, що висловлені позитивні аспекти, що стосуються високого наукового обґрунтування актуальності, досягнення всіх поставлених цілей і наукових задач, обґрунтування теоретико-правових і прикладних висновків переважають перераховані вище дискусійні питання, що лише актуалізують наукову дискусію в даній площині.

На підставі викладеного вважаю, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів, а також за кількістю та обсягом публікацій, робота Романова Максима Юрійовича на тему «Організаційно-правові засади забезпечення функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України», відповідає вимогам, що висуваються до такого типу робіт, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» за результатами публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Офіційний опонент:
Професор кафедри публічного управління
та адміністрування Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор **Оксана СТРЕЛЬЧЕНКО**